

PRACOVNÉ VYUČOVANIE

Vyučovacia jazyk	Slovenský jazyk
Vzdelávacia oblasť	Človeka a svet
Stupeň vzdelávania	Primárne vzdelanie ISCED 1 – variant A
Predmet	Pracovné vyučovanie
Ročník	Piaty
Časová dotácia	5 hodín týždenne 165 hodín ročne
Miesto realizácie	Trieda, EKO–učebňa, exteriér školy – prírodná záhrada, verejné priestranstvá v obci

1. Charakteristika učebného predmetu a jeho význam v obsahu vzdelávania

Pracovné vyučovanie je pre žiakov s mentálnym postihnutím najdôležitejším rehabilitačným predmetom, ktorý od najnižšieho ročníka systematicky ovplyvňuje rozvoj ich motoriky vytváraním pracovných zručností a spolupôsobí na zvýšenie ich rozumovej úrovne.

Žiaci v tomto predmete získavajú vedomosti z rôznych pracovných činností, vrátane elementárnych technických a výrobných poznatkov. Pracovné vyučovanie vytvára u žiakov kladný vzťah k práci, plní základnú prípravu pre budúce povolanie, ale aj pre potrebu praktického života v rodine a spoločnosti. V spolupráci s ostatnými predmetmi pôsobí na harmonický rozvoj žiakov.

V pracovnom vyučovaní získavajú žiaci základné vedomosti o materiáloch, nástrojoch a o pracovných postupoch. Učia sa rozoznávať druhy materiálov, ich vlastnosti, poznávať konštrukciu a funkciu nástrojov, učia sa hovoriť o tom, čo robia a s čím pracujú. Žiaci sa postupne primerane veku vedú k chápaniu vzťahov medzi materiálom, nástrojmi a spôsobmi práce. Postupne sa tak rozvíja ich technické myslenie a vyjadrovanie a technická pripravenosť.

Pracovné vyučovanie vzbudzuje u žiakov záujem o prácu, uspokojuje ich túžbu po činnosti, zameranie práce na užitočný výsledok vzbudzuje ich iniciatívu a pozitívny vzťah k práci, pestuje zmysel pre poriadok, cit pre krásu a vhodnosť materiálu, nástrojov a spôsobov práce.

Pri práci si žiaci osvojujú kultúrne návyky. Systematicky poznávajú hlavné prvky organizácie, hygieny a bezpečnosti pri práci. Učia sa pracovať disciplinovane, starostlivo, hospodárne zaobchádzať s materiálom a nástrojmi.

Pri výbere úloh učiteľ prihliada aj na učebnú látku ostatných predmetov. Nevyhnutnosť koordinácie pracovného vyučovania s inými vyučovacími predmetmi vyplýva z podstaty rozvoja poznávacích možností mentálne postihnutých žiakov - spájať konkrétnu činnosť s poučením, prax s teóriou.

Pracovné zaťaženie musí byť primerané fyzickým schopnostiam žiakov. Nesmie byť tak náročné, aby žiakov vyčerpal, ale ani príliš jednoduché, lebo by nedostatočne aktivizovalo ich myslenie a v dostatočnej miere ich nezamestnávalo.

Veľmi dôležitou podmienkou je materiálne zabezpečenie pracovného vyučovania. Sú to najmä pracovne a dielne, sklad materiálu, pozemok, dostatok vyhovujúcich nástrojov, pracovných a učebných pomôcok a jednotného materiálu pre žiakov.

Pracovné prostredie musí vyhovovať hygienickým podmienkam (čistý vzduch, vhodné osvetlenie, čistota pracoviska, atď.). K hygienickým podmienkam patrí aj vhodné oblečenie na pracovné vyučovanie. Nevyhnutným doplnkom dielne je príručná lekárnička.

V pestovateľských prácach sa na školskom pozemku (záhrade) určí pre jednotlivé pracovné skupiny dostatočná plocha s prihliadnutím na vek a možnosti žiakov a na technickú vybavenosť školy. Na pestovateľské práce možno využiť aj kútik prírody v každej učebni.

Na hodinách pracovného vyučovania sa používajú rôzne učebné pomôcky. Zvyčajne je to vzorový výrobok a súbor nástrojov, materiálov, potrieb a zariadení pre určitý druh práce; ďalej sú to výkresy, pracovné postupy, obrazy, ilustrácie, modely, diagramy, prírodniny, predlohy, filmy, diapozitívy a diafilmy.

Nevyhnutnou súčasťou pracovného vyučovania sú exkurzie, ktoré umožňujú žiakom už od najnižších ročníkov poznávať prácu dospelých na rozličných pracoviskách a posilňovať spojenie pracovného vyučovania so životom.

Obsah pracovného vyučovania je členený na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopností žiaka osvojiť si obsah daného učiva, a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

V zložke **sebaobslužné činnosti** žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Obsahom zložky **práce v domácnosti** je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať poriadok a hygienu v kuchyni. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú žiaci zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

V zložke **práce v dielni** si žiaci osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

V zložke **pestovateľské práce** sa žiaci učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Vzhľadom na to, že nie každá škola má školský pozemok, odporúčame práce na školskom pozemku nahradiť inou činnosťou, podľa podmienok školy tak, aby bola zachovaná časová dotácia predmetu pracovné vyučovanie podľa učebného plánu.

Počet hodín pre jednotlivé zložky pracovného vyučovania si škola upravuje podľa podmienok školy a regionálnych možností.

Od 5. ročníka sa pracovné vyučovanie spravidla delí podľa pohlavia. Odporúčame pre dievčatá vyšší počet hodín praktických činností v zložke *práce v domácnosti* a pre chlapcov vyšší počet hodín praktických činností v zložke *práce v dielni*.

Počet hodín praktických činností v zložke *pestovateľské práce* je rovnaký u oboch pohlaví.

2. Cieľ predmetu

- Upevňovať zručnosti získané v nižších ročníkoch,
- rozvíjať estetické cítenie,
- aktívne využívať voľný čas,
- vytvárať stereotyp pri základných hygienických návykoch a samoobslužných zručnostiach,
- upevňovať pravidlá správneho stolovania,
- rozlišovať rôzne materiály, spoznávať ich vlastnosti, rozširovať a prehľbovať základné manuálne zručnosti pri práci s nimi,
- osvojiť si základné vedomosti a pracovné zručnosti pri pestovateľských prácach.

3. Obsah učebného predmetu

I. Sebaobslužné činnosti - 5 hodín

Osobná hygiena.

Pravidelne si čistiť zuby. Obviazať poranenie na ruke alebo na nohe. Stolovanie

II. Práce v dielni - 50 hodín

Práce s papierom a kartónom

Poučiť o výrobe papiera, o závislosti kvality papiera od použitého výrobného materiálu. Jednoduchšie kartonážne práce. Papier a kartón merať, strihať, rezať, narezávať podľa pravítka, ohýbať, prebijať,... . Zhotovovať zložitejšie skladačky, vytvárať priestorové kužeľovité figúrky a papierové plastiky. Zošívajú listy osmičkovým a dvojslučkovým stehom. Vlepovať vložky do mäkkých obalov bez orezania.

Modelovanie

Opakovať zručnosti z predchádzajúcich ročníkov, používať formičky a profilové šablóny, farbiť a lakovať výrobky. Pracovať s pilinovou kašou. Oboznamovať sa s vlastnosťami rozličných modelovacích materiálov a porovnávať rozdiely medzi nimi.

Montážne a demontážne práce

Zostavovať zložitejšie modely (aj pohybové) z konštrukčnej stavebnice z plastu aj z kovovej stavebnice. Zostavovať priestorové modely z kartónových vystrihovačiek.

Práca s drevom

Poznať názvy pracovných nástrojov a ich funkciu. Oboznámiť sa so štruktúrou dreva, posúdiť podľa štruktúry dreva ako sa dá deliť, rezať, štiepať. Rozoznať mäkké a tvrdé drevo. Mäkké drevo merať, upínať, rezať, orezávať, hladiť, vrtať, spájať klincami, moriť. Vyťahovať zatlčené klince. Oboznámiť sa s rezaním a opracúvaním tvrdého dreva.

Práce s kovom

Zdokonaliť sa v osvojených technikách z predchádzajúceho ročníka. Vytvárať meandre z drôtu podľa nákresu v skutočnej veľkosti, figúrky z drôtu a nastrihaných plechových pásov.

Práce z kože alebo koženky

Pokračovať v jednoduchých prácach z kože alebo koženky. Vystrihovať, vysekávať, rezať materiál podľa kovového pravítka, zošívajú.

Práce s rozličným materiálom

Náplň určí učiteľ.

III. Pestovateľské práce - 50 hodín

Ošetrovať izbové rastliny - umývať rastlinu, čistiť črepník, odstraňovať plesň a mach. Oboznámiť sa so zásadami správneho zalievania. Pracovať s kľúčidlom. Pozorovať klíčenie obilnín. Okopaniny. Oboznámiť sa s významom okopanín, najmä s druhmi, ktoré rastú v mieste školy. Pestovať zemiaky - pripraviť pozemok, pripraviť sadivo, sadiť, ošetrovať (kypriť, plieť, okopávať, obhŕňať, ochraňovať pred škodcami a burinou). Pestovať strukoviny (hrach, fazuľu, šošovicu). Oboznámiť sa s hlavnými druhmi burín, poznať ich škodlivosť a zásady boja proti nim. Založiť herbár, ukladať kvety a listy poznávaných rastlín. Siat' semená kvetín do debničiek. Presádzať kvetiny. Staráť sa o okrasné kry.

IV. Práce v domácnosti - 30 hodín

Hygiena domácnosti.

Umývať a udržiavať rôzne druhy podlahových krytín. Vysávať.

Príprava pokrmov

Urobiť jednoduchý nákup. Pripraviť raňajky - vajíčko na mäkko, na tvrdo, miešané. Pripraviť polievku zeleninovú, zemiakovú. Čistiť zeleninu a zemiaky.

Šitie

Zvládnuť základné stehy (vrátane jednoslučkového stehu). Prišívanie rozličných gombíkov, spínačiek, háčikov. Plátať a vykonávať jednoduché opravy odevov.

Háčkovanie.

Háčkovať retiazku, krátky stĺpik, dlhý stĺpik.

4. Metódy a formy práce

Upevňovať poznatky z predchádzajúcich ročníkov. Rešpektovať požiadavky bezpečnosti a hygieny pri každej práci. Pozor na zranenie pri práci s pílkou, nebožiecom a plechovými pásmi.

5. Medzipredmetové vzťahy

Základné pracovné vedomosti a zručnosti žiak aplikuje takmer vo všetkých vyučovacích predmetoch. Nadobudnuté zručnosti v starostlivosti o hygienu tela, v domácich prácach a v pestovateľských prácach sa premietajú do vlastivedy, fyziky, chémie, telesnej a športovej výchovy a etickej výchovy. Pri prácach v dielni ide hlavne o matematiku, výtvarnú výchovu a slovenský jazyk.

6. Prierezové témy

Prierezová téma	Tematický celok	Téma
Osobnostný a sociálny rozvoj	Práce v domácnosti	Úprava triedy, kníh a zošitov
		Šitie - zhotovenie vankúša na ihly, plátať odev
		Pripraviť raňajky a jednoduchý nákyp
		Hygiena a čistota triedy a oprava učebníc
	Pestovateľské práce	Úprava školského pozemku
	Práce v dielni	Práce z kože alebo koženky - koža na koláž Práca s drevom - výroba darčeka pre mamu, orezať, spájať a moriť drevo
Ochrana života a zdravia	Práce v dielni	Práca s papierom a kartónom - výroba záložky, obalu a podložky do knihy
		Modelovanie - zhotovenie postáv z druhého materiálu, plastelíny, hlíny - zhotovenie obrázkov z cestovín, korenín, semien a náhrdelník z cestovín
		Práca s papierom a kartónom - zhotovenie jarných kvetov a farebného papiera
	Pestovateľské práce	Ako ukladať ovocie a zeleninu na zimu a ošetriť rastliny
	Práce v domácnosti	Vykonávať jednoduché opravy odevov a háčkovanie
Environmentálna výchova	Pestovateľské práce	Zariadenie kútika živej prírody a ošetrovanie izbových rastlín
		Práca na pozemku - zber zeleniny, ovocia a bylín
		Ošetrovanie izbových rastlín, oboznámenie sa so správnym zalievaním
		Pozorovať klíčenie obilnín a pripraviť pozemok na pestovanie okopanín
		Pestovanie strukovín a oboznámenie sa so strukovinami
	Práce v dielni	Práce s kovom - vytvárať meandre z drôtu

		podľa nákresu, výroba pohára
Regionálna výchova a ľudová kultúra	Sebaobslužné činnosti	Pravidelne si čistiť zuby, obviazať poranenie na ruke a nohe
	Práce v dielni	Práca s papierom a kartónom - zhotovenie pletenej podložky z prúžkov, ozdoby na okno
		Práca s papierom a kartónom - výroba vianočných ozdôb, pohľadnice a reťaze
		Práca s drevom - vyťahovať zatlačené klince, hladiť mäkké časti dreva
		Modelovanie - práca s vlnou, výroba chobotnice a olepovanie plastového pohára
		Montážne a demontážne práce - stavebnice z plastu a kovu, pohyblivé modely
	Pestovateľské práce	Zber plodín, výroba ozdôb a zber bylín
Mediálna výchova	Práce v dielni	Práca s papierom a kartónom - vianočná výzdoba triedy, pozdravy a skladačka
	Pestovateľské práce	Kyprenie a pletie okopanín, ochraňovanie pred škodcami zemiaky
Multikultúrna výchova	Práce v dielni	Práca s papierom a kartónom - vystrihovanie rôznych druhov stromov a vyrezať šarkana
		Práca s rozličným materiálom - výroba figúr z gaštanov - zvieratá, postavy, veci a ozdoby
		Modelovanie - využívanie prírodnín, využívanie formičiek, medovníkové srdce
	Pestovateľské práce	Založiť herbár, ukladať rastliny a pomenovať ich v herbári
	Práce v domácnosti	Zvládnuť základné stehy a jednoslučkový steh

7. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

- odborné publikácie k daným témam
- encyklopédie
- webové stránky
- materiálno-technické a didaktické prostriedky
- pomôcky k jednotlivým vyučovacím jednotkám
- IKT zdroje

8. Hodnotenie predmetu

Na hodnotenie predmetu vychádzame s Metodických pokynov č. 19/2015 na hodnotenie žiakov špeciálnej školy. Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Nekomparujeme výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snaha každého učiteľa 5. ročníka je pozitívne hodnotiť. V danom predmete sú žiaci priebežne klasifikovaní. Žiakov postupne vedieme, aby sa vedeli ohodnotiť sami, ale aj svojho spolužiaka. Na konci každého klasifikačného obdobia sú žiaci na vysvedčení hodnotení známami.